

УДК 371.388:378.14

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-7\(7\)-152-162](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-7(7)-152-162)

Лунгол Ольга Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри оперативного-розшукової діяльності та інформаційної безпеки, Донецький державний університет внутрішніх справ, вулиця Велика Перспективна, 1, Кропивницький, Кіровоградська область, 25000, <https://orcid.org/0000-0001-8128-0072>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. Стаття присвячена питанню удосконалення освітнього процесу університетів внутрішніх справ України засобами інформаційних технологій з метою формування у суб'єктів навчання вмінь та навичок необхідних для використання сучасних інформаційних технологій в практичній діяльності фахівця правоохоронної галузі, удосконалення навичок професійної роботи з комп'ютерними пристроями, комп'ютерними мережами та електронними документами, інформаційними системами з використання цифрових технологій у практиці боротьби із злочинністю. Автором проаналізовано зміст навчальних дисциплін, що безпосередньо спрямовані на формування інформаційно-комунікаційної компетентності та запропоновано зміни у робочі програми відповідно до активних реформ у законодавстві, змінах у інформаційно-комунікаційних системах різних органів внаслідок військового стану в Україні. Визначено актуальність впровадження в освітній процес факультативів з кібербезпеки. Проведено аналіз фахових дисциплін з активним використанням цифрових технологій: використання віртуальних тренажерів, програмно-апаратних комплексів, лазерних симуляторів. Важливе місце у професійній підготовці майбутніх фахівців правоохоронної діяльності посідає використання сучасних інтерактивних та інформаційних технологій у фахових дисциплінах, що передбачає активізацію пізнавальної діяльності курсантів та студентів, забезпечення високого рівня професійної компетентності та здатності до професійного розвитку. У подальшому планується детально дослідити можливості застосування в закладах вищої освіти України досвіду розвинутих країн для вдосконалення системи професійної підготовки фахівців сектору безпеки та оборони.

Ключові слова: інформаційні технології, засоби навчання, тренажери, програма, навчальний процес, правоохоронна діяльність.

Lunhol Olha Mykolayivna PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Operational-search Activities and Information Security of Donetsk State University of Internal Affairs, 1 Velyka Perspektivna street, Kropyvnytskyi, Kirovohrad region, 25000, <https://orcid.org/0000-0001-8128-0072>

IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE LAW ENFORCEMENT SPECIALISTS BY MEANS OF INFORMATION TECHNOLOGIES

Abstract. The article is devoted to the issue of improving the educational process of Ukraine's universities of internal affairs by means of information technologies with the aim of forming in the subjects of education the abilities and skills necessary for the use of modern information technologies in the practical activities of law enforcement specialist, improving the skills of professional work with computer devices, computer networks and electronic documents, information systems for the use of digital technologies in the practice of fighting crime. The author analyzed the content of educational disciplines directly aimed at the formation of information and communication competence and proposed changes to work programs in accordance with active reforms in legislation, changes in information and communication systems of various structures due to the military situation in Ukraine. The relevance of the implementation of cyber security electives in the educational process has been determined. The analysis of professional disciplines with the active use of digital technologies was carried out: the use of virtual simulators, software and hardware complexes, laser simulators. An important place in the professional training of future law enforcement specialists is occupied by the use of modern interactive and information technologies in professional disciplines, which involves the activation of the cognitive activity of cadets and students, ensuring a high level of professional competence and the ability for professional development. In the future, it is planned to investigate in detail the possibilities of applying the experience of developed countries in higher education institutions of Ukraine to improve the system of professional training of specialists in the security and defense sector.

Keywords: information technologies, learning tools, simulators, program, educational process, law enforcement activity.

Постановка проблеми. Забезпечення національної безпеки та оборони України є однією із найбільш важливих задач держави [1]. Особливо зараз, у 2022 році, в умовах постійно існуючих та потенційних загроз у сфері кібербезпеки, правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі визначають

важливість інформаційних технологій в правоохоронній діяльності. Це обумовлює необхідність пошуку дієвих механізмів для своєчасного запобігання загроз та їх деструктивних наслідків, а також підтримання такого оборонного потенціалу нашої держави, який гарантуватиме її безпеку та суверенітет [1]. Важливим фактором виступає формування у суб'єктів навчання вмій та навичок необхідних для використання сучасних інформаційних технологій в практичній діяльності фахівця правоохоронної галузі, удосконалення навичок професійної роботи з комп'ютерними пристроями, комп'ютерними мережами, електронними документами, інформаційними системами з використання цифрових технологій у практиці боротьби із злочинністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підвищення якості професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції засобами інформаційних технологій виступає предметом дослідження багатьох науковців України. Особливості використання інформаційних технологій в правоохоронній діяльності та їх врахування в організації освітнього процесу закладів вищої освіти з метою його покращення розглядали науковці: Г. Артюшин [1], К. Тушко [1], А. Мовчан [2], О. Федоренко [3], А. Шкляр [4], Р. Павленко [5], В. Бондаренко [6], Р. Мішенюк [7], Є. Назимко [8] та ін.

Підтримуємо думку Мовчан А. [2], що створення комплексів для комп'ютерної та аналітичної розвідки й оснащення ними оперативних та інформаційно-аналітичних підрозділів Національної поліції потребує вдосконалення системи підготовки фахівців, які володіють як юридичними, так і спеціальними технічними знаннями у галузі інформаційних технологій. Слід підкреслити, що здатності до інформаційно-аналітичної роботи потрібні не лише працівникам інформаційно-аналітичних підрозділів, а й усім без винятку суб'єктам оперативно-розшукової діяльності, які виконують інформаційно-аналітичну роботу як спеціальну оперативно-розшукову функцію. Водночас Мовчан А. зазначає, що у своїй більшості професійний рівень працівників оперативних підрозділів не відповідає сучасним вимогам, використанню новітніх інформаційних технологій приділяється недостатня увага, це негативно впливає на отримання оперативно-розшукової інформації.

Науковиця Федоренко О. [3] виділяє наступні сучасні тенденції удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції: використання у навчальному процесі інформаційних технологій; застосування мультимедійних засобів навчання; використання інтерактивних методів і форм проведення навчальних занять.

Павленко Р. [5] стверджує, що інформаційні, комунікаційні й аудіовізуальні технології є фундаментом для побудови структури нового освітнього середовища, організації навчального простору нового типу. З

метою вдосконалення освітнього процесу науковець рекомендує створювати ситуаційні центри та використовувати їх під час вивчення спеціальних дисциплін. Ситуаційним центром є своєрідна лабораторія для експертного дослідження імітаційних і модельованих ситуацій, які спеціально створює викладач. На думку дослідника, ситуаційне моделювання надає можливість реалізувати завдання щодо швидкого моніторингу даних, аналізу тенденцій розвитку ситуації, прогнозування та моделювання поведінки на стратегічному й оперативному рівнях.

Мета статті. Проаналізувавши роботи вище зазначених науковців, на основі власного науково-педагогічного досвіду та зважаючи на стрімкий розвиток й впровадження в усі сфери нашого життя цифрових технологій, вважаємо актуальним питання удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронної діяльності засобами інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Інформаційні технології активно впроваджуються в правоохоронну діяльність. Наприклад, діяльність інспекторів патрульної поліції безпосередньо включає в себе використання цифрових технологій: використання інформаційних технологій при роботі з базами даних під час патрулювання, використання радіозв'язку та відеофіксації в роботі патрульних, ведення службової документації, знайомство із новими положеннями Правил дорожнього руху, оформлення дорожньо-транспортних пригод тощо.

Освітньою програмою «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» у Донецькому державному університеті внутрішніх справ передбачено вивчення дисциплін «Інформаційні технології», «Інформаційне забезпечення професійної діяльності», основна мета яких – формування у курсантів знань, умінь і навичок чітко ставити цілі, оцінювати результати виконання завдання, визначати логічні зв'язки між явищами та поняттями, планувати та організовувати виконання поставлених професійних завдань за допомогою інформаційних та технологічних приладів і процесів тощо. В результаті такої організації навчального процесу майбутні правоохоронці формують інформативну складову професійної компетентності, як її важливу й актуальну складову [1].

Здобувачі вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» освітньої програми «Правоохоронна діяльність» ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі вивчення дисципліни «Інформаційне право» вивчають основні джерела інформаційного права, інститути інформаційного права, режими доступу до інформації, складові інформаційного суспільства, здобувають навички використовувати для професійної діяльності, наявні та доступні інформаційні бази даних, вчать критично аналізувати інформацію, що міститься в них та оцінювати її.

Дисципліни, що безпосередньо спрямованні на навчання студентів роботі з інформаційними технологіями у правоохоронній діяльності, мають зв'язок із такими предметами, як «Конституційне право», «Безпека життєдіяльності та охорона праці», «Українська мова професійного спрямування», «Іноземна мова» тощо та є підґрунтям для вивчення дисциплін «Інформаційне забезпечення органів Внутрішніх справ»; «Правова статистика»; «Юридичне документознавство»; «Основи управління в органах Внутрішніх справ»; «Оперативно-розшукова діяльність» та інші.

Розуміючи недостатній обсяг виділених годин та обмежене охоплення тем у вищезазначених дисциплінах з інформаційно-комунікаційних технологій, з метою удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронної діяльності засобами інформаційних технологій, університети внутрішніх справ вводять в освітній процес факультативи. Наприклад, факультативні курси з кібербезпеки практикує Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Актуальність факультативів з кібербезпеки є надзвичайно важливою, оскільки за даними Національної поліції України прослідковується чітка тенденція збільшення кількості кіберзлочинів. Так, якщо у 2015 році вчинено 2900 злочинів, то у 2019 році для порівняння в Україні вчинено понад 4 тисяч кіберзлочинів [11]. Особливо актуальним є питання кібербезпеки в умовах воєнного стану. В Україні кіберполіція стикається з такими злочинами як онлайн-шахрайство, викрадення коштів з банківських карток, з банківських рахунків при використанні клієнтбанків, втручання в електронні обчислювальні машини, отримання доступу до персональних даних тощо [11].

На важливість та необхідність створення факультативів у форматі змішаного навчання з таких предметів, як цифровий маркетинг, кібербезпека, підприємництво і т.д. наголошує Міністерство та комітет цифрової трансформації України, який планує

кардинально «цифровізувати» українську освіту. Для цього у Міністерстві та комітеті цифрової трансформації України розробили 4 головні завдання: 100% електронного документообігу; забезпечення закладів освіти е-підручниками та освітніми онлайн-ресурсами; надання учням та батькам доступ до оцифрованих навчальних планів, матеріалів уроків, а також розкладу та оцінок в е-щоденнику; створення факультативів у форматі змішаного навчання [11].

Інформаційні технології активно впроваджуються у навчання фахових дисциплін. Фахівці в галузі вогневої підготовки зауважують, що надзвичайно потужний навчально-розвивальний вплив чинять вправи з використанням віртуальних тренажерів [6]. Одним із видів тренажерів, який активно застосовують на заняттях із вогневої підготовки майбутніх правоохоронців, є лазерний тир, де передбачено використання як мішеней комп'ютерних ігор зі

спеціально підготовленим сюжетом. Завдяки цьому стрілок може впливати на розвиток інтерактивного сюжету завдяки своїм влучним пострілам. Застосування сучасних інноваційних технологій дає змогу використовувати в освітньому процесі справжню вогнепальну зброю [6].

Наприклад, програмно-апаратний комплекс Інтерактивний лазерний тир «Захиснику Вітчизни», дозволяє викладачу формувати у суб'єктів навчання навички прицільної стрільби з пістолета, гвинтівки та автомата на нерухомих та рухливих мішенях. Інтерактивний лазерний тир «Захиснику Вітчизни» дозволяє програмно налаштувати вибір дистанції, тривалість завдання, обмеження по кількості пострілів, містить курси зі стрілецької зброї для рядового і командного складу МВС України, вправи для стрільби з пістолета та автомата тощо. Конфігураційний файл або спеціальний додаток дозволяє робити користувацькі коригування.

Мішенюк Р. наводить приклад застосування лазерних технологій у вивченні тактичних дисциплін на базі лазерного симулятора двостороннього вогневого контакту типу LaserTag. Науковець зазначає, що використання лазерних технологій в освітньому процесі дозволяє об'єднати розрізнені навчальні дисципліни, де умови стрілецьких вправ пов'язані із обстановкою на заняттях з військової (тактичної) підготовки, тактико-спеціальної підготовки, тактики прикордонної служби, заняттями із захисту від зброї масового ураження, військової топографії, зв'язку та сформувати необхідні знання і уміння для дій як офіцера тактичного рівня [7].

Електронний програмно-апаратний навчально-тренувальний стрілецький комплекс Інтерактивний мультимедійний лазерний тир «Рубін-У» та його модифікації активно використовують навчальні заклади МВС та Національної гвардії (м. Львів, м. Харків, м. Запоріжжя, м. Золочів); військові кафедри (м. Суми, м. Миколаїв); бойові підрозділи Збройних сил України (м. Хмельницький, м. Запоріжжя, м. Житомир); охоронні підрозділи АЕС України; підрозділи позавідомчої охорони Дніпровського каскаду ГЕС (м. Вишгород, м. Запоріжжя); військові лицей (м. Суми, м. Київ); громадські організації (ГО «Центр спеціальної тактичної підготовки Білий вовк» (м. Київ), стрілецький клуб «Полігон» (м. Запоріжжя), Центр навчання «СОТа» (м. Чернігів) та ін. [9]. До переваг «РУБІН-У» можна віднести: високу травмобезпеку, режим економії боєприпасів, універсальність навчання, можливість конструювання навчальних вправ, високу пропускну здатність суб'єктів навчання, різноманіття запрограмованої стрілецької зброї, наявність більш ніж 25 стрілецьких програм та конструкторів, мобільність лазерного тиру.

Використання інформаційних технологій в університетах внутрішніх справ України сприяють активному впровадженню інтерактивних методів навчання (лекція-дискусія, групові діалоги, рольова взаємодія, ситуативне

моделювання, брейн-стор-мінг, диспут, ігри-тренування) з метою формування професійно важливих умінь та навичок, оскільки вони дозволяють моделювати умови майбутньої професійної діяльності [1].

Отже, характерною особливістю використання інформаційних технологій в правоохоронній діяльності є забезпечення організації та активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів поліції, відпрацювання фахових навичок, що поєднує забезпечення зворотного зв'язку, здійснення автоматизованого діагностування, моніторингу, контролю знань, умінь і навичок; інтерактивність (ситуаційні, ділові ігри, тренінгові заняття, практичні завдання, семінарські заняття); оптимізація освітнього процесу шляхом зменшення репродуктивних дій та операцій при викладанні начального матеріалу та насичення інформаційними ресурсами; підвищення інформаційної компетентності як важливої складової професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції [4].

Оптимізація професійної підготовки слідчих, працівників карного розшуку, дільничних інспекторів поліції, психологів, фахівців у сфері протидії кіберзлочинам можлива за умови впровадження сучасних інтерактивних та інформаційних технологій в освітній процес, що передбачають активізацію пізнавальної діяльності курсантів, забезпечення високого рівня професійної компетентності та здатності до професійного розвитку, надаючи навчально-пізнавальній діяльності творчого, дослідницького спрямування [4].

Концепція реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України будується на певних принципах. Одних із визначальних принципів є використання новітніх технологій під час підготовки фахівців правоохоронних органів, беручи до прикладу кращі практики підготовки правоохоронних органів розвинутих країн з використанням новітніх технічних засобів навчання фахівців правоохоронної сфери. Так, Федеральний правоохоронний навчальний центр у Сполучених Штатах Америки, шукає і розвиває альтернативні навчальні технології, особливо комп'ютерні симулятори і моделювання, збільшуючи існуючі методики викладання [10].

Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року також вплинув на необхідність внесення відповідних коректив у навчальні дисципліни, які безпосередньо пов'язані з інформаційними технологіями. Наприклад, у дисципліні «Інформаційне забезпечення професійної діяльності» для курсантів 2 курсу спеціальності «262 Правоохоронна діяльність» та студентів 3 курсу спеціальності 081 «Право» Донецького державного університету внутрішніх справ в темі № 4 «Ризики та загрози в сфері інформаційного забезпечення» додано підтему «Кібербезпека в умовах військового стану» й передбачено розгляд змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності

боротьби з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану. В темі № 8 «Інформаційно-аналітичне забезпечення законотворчої та правозастосовної діяльності» додано розгляд інформаційно-аналітичного забезпечення в умовах дії військового стану, а у темі № 5 «Комп'ютерні технології в юридичній діяльності» передбачено вивчення особливостей державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану. Під час навчання дисципліни «Інформаційне забезпечення професійної діяльності» також заплановано знайомство здобувачів освіти із наступними новими нормативно-правовими актами: Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2149-IX; Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони виготовлення та поширення інформаційної продукції, спрямованої на пропагування дій держави-агресора: Закон України 2109-IX від 03.03.2022; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції: Закон України 2110-IX від 03.03.2022; Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про електронні комунікації" щодо підвищення ефективності досудового розслідування "за гарячими слідами" та протидії кібератакам: Закон України 2137-IX від 15.03.2022; Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації: Закон України 2178-IX від 01.04.2022; Про внесення змін до Закону України "Про електронні комунікації" щодо підвищення ефективності організації роботи постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг в умовах воєнного стану: Закон України 2240-IX від 03.05.2022; Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 р. № 209; Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 р. № 263 та ін.

Внаслідок активних реформ у законодавстві, змінах у інформаційно-комунікаційних системах різних органів мають відбуватися відповідні зміни у змісті навчальних дисциплін, що пов'язані із вивченням мережних інформаційних технологій та їх використання в професійній правоохоронній діяльності, програмного забезпечення електронного документообігу, ризиків та загроз у сфері інформаційного забезпечення, комп'ютерних технологій в

юридичній діяльності, інформаційних засобів як джерела інформації щодо обставин злочину, інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої та правозастосовної діяльності, в т.ч. в умовах дії військового стану тощо. Окремо слід робити акцент на вивчення кібербезпеки в умовах військового стану, заважаючи на експоненціальне збільшення кібератак в Україні.

Висновки. Дистанційне навчання та військовий стан прискорили створення та активне впровадження спеціалізованих електронних курсів, електронних баз навчальних матеріалів, віртуальних симуляторів у підготовці майбутніх правоохоронців. Розглянуті сучасні тенденції удосконалення процесу підготовки майбутніх поліцейських до професійної діяльності доцільно враховувати і запроваджувати у навчальний процес вищого навчального закладу правоохоронної галузі. У подальшому планується детально дослідити можливості застосування в закладах вищої освіти України досвіду розвинутих країн для вдосконалення системи професійної підготовки фахівців сектору безпеки та оборони.

Література:

1. Артюшин Г., Тушко К. (2020). Сучасні тенденції професійної підготовки фахівців сектору безпеки та оборони у країнах, що розвиваються. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки, 21(2), 5-17. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v21i2.417>
2. Мовчан А. (2018). Модель підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів національної поліції України. Інформаційні технології і засоби навчання, 66(4), 149–161. <https://doi.org/10.33407/itlt.v66i4.2035>
3. Федоренко О. П. Сучасні тенденції удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції / О. П. Федоренко // Новий Колегіум. - 2016. - № 4. - С. 46-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2016_4_10.
4. Шкляр А. (2020). Особливості формування професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції засобами інформаційних та інтерактивних технологій. «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи», 12–13 листопада 2020, № 6. С. 167 – 169.
5. Павленко Р. Інноваційні освітні технології у тактико-спеціальній підготовці співробітників ОВС. Актуальні проблеми вогневої, тактико-спеціальної та професійно-прикладної фізичної підготовки: зб. наук. тр. Міжнар. наук.-метод. конф. (Могильов, 28 лист. 2014 р.). Могильов, 2014. С. 117-120.
6. Бондаренко В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями: монографія. К.: ФОП Кандиба Т. П., 2018. – 524 с.
7. Мішенюк Р., & Ганаба В. (2021). Використання лазерних технологій у вивченні тактичних дисциплін в Національній академії державної прикордонної служби України. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки, 23(4), 264-275. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.599>
8. Koruts, U.Z., Petkov, V.P., Nazymko, E.S., Denysova, T.A., Oliinyk, U.M. Formation of lifelong learning competences in the process of professional training of future lawyers. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research, 2020, 19(4). Pp. 130–149.

9. Електронний програмно-апаратний навчально-тренувальний стрілецький комплекс Інтерактивний мультимедійний лазерний тир (ІМЛТ) «Рубін-У» та його модифікації. URL: <https://alex-rubin.pro/laser-shooting>.

10. Даниленко О. Б. (2015). Особливості професійної підготовки фахівців правоохоронних органів в навчальних закладах провідних країн НАТО. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_5_6.

11. Довгань О. (2019). Кібербезпека в інформаційному суспільстві: Інформаційно-аналітичний дайджест. Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрН України. К., №12 (грудень) . 107 с.

References:

1. Artyushin G., & Tushko K. (2020). Suchasni tendentsii profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv sektoru bezpeky ta oborony u krainakh, shcho rozvyvaiutsia [Modern trends in professional training of security and defense sector specialists in developing countries]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*, 21(2), 5-17. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v21i2.417> [in Ukrainian].

2. Movchan A. (2018). Model pidhotovky fakhivtsiv u haluzi informatsiinykh tekhnolohii dlia orhaniv natsionalnoi politsii Ukrainy [Model of training specialists in the field of information technologies for the national police of Ukraine]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 66(4), 149–161. Retrieved from: <https://doi.org/10.33407/itlt.v66i4.2035> [in Ukrainian].

3. Fedorenko O. (2016). Suchasni tendentsii udoskonalennia profesiinoi pidhotovky maibutnykh ofitseriv politsii [Modern trends in improving the professional training of future police officers]. *Novyi Kolehium – Novy Kolegium*. No. 4. P. 46-52. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2016_4_10. [in Ukrainian].

4. Shklyar A. (2020). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh ofitseriv politsii zasobamy informatsiinykh ta interaktyvnykh tekhnolohii [Peculiarities of formation of professional competence of future police officers by means of information and interactive technologies]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia: dosvid, tendentsii, perspektyvy – Modern information technologies and innovative teaching methods: experience, trends, prospects*. No. 6. Pp. 167 – 169. [in Ukrainian].

5. Pavlenko R. (2014). Innovatsiini osvitni tekhnolohii u taktyko-spetsialnii pidhotovtsi spivrobotnykiv OVS [Innovative educational technologies in the tactical and special training of OVD employees]. *Aktualni problemy vohnevoi, taktyko-spetsialnoi ta profesiino-prykladnoi fizychnoi pidhotovky: zb. nauk. tr. Mizhnar. nauk.-metod. konf. – Actual problems of fire, tactical-special and professional-applied physical training: Sat. science tr. International scientific method conf*. Mogilev, 2014. P. 117–120. [in Ukrainian].

6. V. Bondarenko. (2018). Profesiina pidhotovka pratsivnykiv patrolnoi politsii: zmist i perspektyvni napriamy [Professional training of patrol police officers: content and promising directions: monograph]. Kyiv, Ukraine, FOP Kandyba T.P., 524 p. [in Ukrainian].

7. Mishenyuk R., & Ganaba V. (2021). Vykorystannia lazernykh tekhnolohii u vyvchenni taktychnykh dystsyplin v Natsionalnii akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [The use of laser technologies in the study of tactical disciplines at the National Academy of the State Border Service of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: pedahohichni nauky – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*, 23(4), 264-275. Retrieved from: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.599> [in Ukrainian].

8. Koruts, U.Z., Petkov, V.P., Nazymko, E.S., Denysova, T.A., & Oliinyk, U.M. (2020). Formation of lifelong learning competencies in the process of professional training of future lawyers. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(4). pp. 130–149 [in English].

9. Electronic software and hardware educational and training shooting complex Interactive multimedia laser shooting range (IMLT) "Rubin-U" and its modifications. Retrieved from: <https://alex-rubin.pro/laser-shooting>. [in Ukrainian].

10. Danylenko O. (2015). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv pravookhoronnykh orhaniv v navchalnykh zakladakh providnykh krain NATO [Peculiarities of professional training of law enforcement officers in educational institutions of leading NATO countries]. V. 5. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_5_6/. [in Ukrainian].

11. Dovgan O. (2019). Kiberbezpeka v informatsiinomu suspilstvi: Informatsiino-analitychnyi daidzhest [Cybersecurity in the information society: Informational and analytical digest]. *Naukovo-doslidnyi instytut informatyky i prava NAPrN Ukrainy – Research Institute of Informatics and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine*. K., No. 12 (December). 107 p. [in Ukrainian].